UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2014–2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kristina Duk

Pohybové aktivity, tělesná výchova a sport žáků základních škol pro zrakově postižené v České republice a Ruské federaci

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Květoňová Lea, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014–2018

BACHELOR THESIS

Kristina Duk

Physical Activities, Physical Education and Sports of Primary Schools for the Visually Impaired in the Czech Republic and the Russian Federation

Prague 2018

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

doc. PhDr. Květoňová Lea, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 5. 3. 2018 ……..

Kristina Duk

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní doc. PhDr. Květoňové Lee, Ph.D., za vedení při psaní mé bakalářské práce, za vhodné a pohotové hodnocení, za její trpělivost, vstřícnost a připomínky, které mi při zpracování práce poskytla.

Poděkování také patří rodičům slabozrakých děti, studujících na škole Jaroslava Ježka v Praze a na internátní škole č. 10 pro zrakově postižené děti v Jekatěrinburgu, kteří ochotně vyplnili dotazník a umožnili další šetření, které je součástí praktické části mé bakalářské práce.

Anotace

Práce se zabývá analýzou nabídky sportovních aktivit pro zrakově postižené mladší žáky škol a pro ně určené tělesné výchovy. V práci jsou zpracované poznatky, které mohou být využívány k integraci těchto osob do běžné společnosti. Práce ukazuje důležitost pohybové podpory a vliv sportu na psychický a fyzický stav člověka. Praktická část se zabývá šetřením spokojenosti s nabídkou sportu v jednotlivých zemích, následně poskytuje ucelený pohled na systém vzdělávání mladých osob se zrakovým postižením v České republice a v Rusku. Závěrem je provedeno porovnání systémů a poukázání na případné přednosti či nedostatky a návrh možných opatření.

Klíčová slova

Sport, zrakové postižení, tělesná výchova, vývoj, pohybové aktivity, speciální základní školy, cvičení, rehabilitace.

Annotation

This thesis deals with the analysis of the offer of sports and leisure activities for visually impaired junior schools' pupils and the specific physical education for them. In the work are elaborated knowledge that can be used to integrate these persons among ordinary society. The thesis shows the importance of physical support and the influence of sport on the psychological and physical state of a child. The practical part deals with the satisfaction survey with the offer of sport in individual countries, and then provides a comprehensive view of the system of education of young people with visual impairment in the Czech Republic and Russia. In conclusion, we compare systems, point out which potential advantages or disadvantages in individual systems were identified and do the proposal for possible measures.

Keywords

Sport, visual impairment, physical education, development, physical activities, special primary schools, exercises, rehabilitation.

ÚVOD **9**

TEORETICKÁ ČÁST **10**

1 DĚTI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM **10**

1.1 Charakteristika dětí se zrakovým postižením 10

1.2 Klasifikace osob se zrakovým postižením 11

1.2.1 Ze speciálně pedagogického hlediska 11

1.2.2 Podle IBSA (klasifikace pro sportovní účely) 12

1.3 Charakteristiky psychického a tělesného vývoje u dětí se zrakovým postižením 13

1.4 Problematika sociální rehabilitace nevidomých v České republice a Ruské federaci 14

2 POHYBOVÉ AKTIVITY A SPORT ŽÁKŮ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH **17**

2.1 Běžné sportovní aktivity pro děti se zrakovým postižením 17

2.2 Sportovní organizace a nabídka sportů 19

2.2.1 Organizace zabezpečující sportovní aktivity pro zrakově postižené děti na národní a mezinárodní úrovni 19

2.2.2 Speciální školy, instituce a centra 20

2.3 Psychologický vliv tělesné výchovy na postiženého jedince 23

PRAKTICKÁ ČÁST **25**

3 SPECIFIKA NABÍDKY SPORTOVNÍCH AKTIVIT ŽÁKŮM SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V ČESKÉ REPUBLICE A RUSKÉ FEDERACI **25**

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ **27**

4.1 Cíl a metodologie výzkumného šetření 27

4.2 Využité metody 27

4.2.1 Dotazník 27

4.2.2 Kazuistika 38

4.3 Analýza a porovnání dat průzkumu 43

4.3.1 Analýza a porovnání dat dotazníkového šetření 43

4.3.2 Analýza a porovnání dat případové studie 44

4.4 Doporučení 45

ZÁVĚR 47

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 49

SEZNAM TABULEK 53

SEZNAM PŘÍLOH 54

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Pohybové aktivity, tělesná výchova a sport žáků základních škol pro zrakově postižené v České republice a Ruské federaci. Práce se dotýká oblasti mého studia, jíž je speciální pedagogika. Toto téma je mi velice blízké a chtěla jsem porovnat rozsah fyzických cvičení ve výše uvedených zemích.

Sport je obecně pro každého jedince jistou potřebou a součástí jeho výchovy a vzdělání, jehož cílem je všestranný rozvoj osobnosti a znovuzískání jisté samostatnosti a soběstačnosti. Aktivní pohyb je pro každého člověka nenahraditelný. Pohyb a sport patří mezi nejdůležitější aktivity člověka a každý z nás se určitým způsobem pohybuje, ať už například při cestě do školy nebo práce, nebo už jen tím, že vstane. Pohybem můžeme vyjádřit své touhy, ale můžeme jej i využít pro interakci s ostatními lidmi. Pohybové aktivity, sport a tělesná výchova jsou důležité pro lidský, zejména dětský fyzický i psychosociální vývoj. Proto je velmi vhodné dát dětem mladšího školního věku příležitost seznámit se s různými tělesnými cvičeními, zvýšit jejich zájem a motivaci tak, aby se pohyb stal jejich pravidelnou činností v každodenním životě.

Lidé se zrakovým postižením by se měli vypořádat s velkým počtem překážek kvůli jejich postižení. Lidská tvořivost však nepozná hranice, takže můžeme se pomoct zapojit těchto lidi do různých sportů, aby překonali svou vádu a stali se zralými a důstojnými osobami.

Cílem předkládané práce je zjistit, jaký je rozdíl mezi zapojením osob mladšího školního věku se zrakovým postižením do sportovní činnosti v různých zemích, konkrétně podle mého vlastního šetření v České republice a Ruské federaci. Dílčím cílem je porovnat tyto ukazatele vzhledem k pozorování dětí, rozhovorů s nimi a jejich rodiči a na základě údajů získaných dotazníkovou metodou u rodičů zrakově postižených dětí a nabídnout doporučení podle provedeného šetření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DĚTI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

Zrakové postižení pro postiženého jedince zpravidla znamená, že jeho schopnost přijímat vizuální informace je omezena, ztížena. U nevidomých osob, tj. u osob s nejtěžší formou zrakového postižení, je tato schopnost úplně vyloučena (Nováková In Pipeková 2006, s. 230). Zrakovou vadu také chápeme jako „ *postižení zrakových funkcí trvající i po medicínské léčbě anebo po korigování standardní refrakční vady"* (Hamadová, Květoňová, Nováková 2007, s. 10).

Zrakovými vadami se zabývá oftalmopedie či tyflopedie. Mezi další termíny dříve užívané v literatuře patří např. optopedie, tyflopedagogika, oftalmologická defektologie, speciální tyflopedická pedagogika.

Květoňová-Švecová definuje pojem zrakové vady jako „*nedostatky zrakové percepce různé etiologie i rozsahu, onemocnění oka s následným oslabením zrakového vnímání, stavy po úrazech, vrozené či získané fyziologické poruchy"* (Květoňová-Švecová, 2000, s. 18).

Projevy zrakového postižení jsou závislé na době vzniku postižení, jeho druhu, stupni a rozsahu, na struktuře osobnosti postiženého nebo na podmínkách vývoje zrakového vnímání. Ovlivňují potom zejména prostorovou orientaci a samostatný pohyb, kognitivní oblast a vytváření sociálních vztahů.[1]

1.1 Charakteristika dětí se zrakovým postižením

Osoby se zrakovým postižením mají specifické rysy činnosti, komunikace a psychofyzického vývoje. Tyto funkce jsou uvedeny v počtu zpoždění, porušení a originalitě rozvoje motorických oblastí, prostorové orientace, formování myšlenek a konceptů v metodách praxe, zejména emocionální a volní, sociální komunikace, sociální integrace, adaptace na práci.[2]

[1] ŠTRÉBLOVÁ, M. *Poznáváme svět se zrakovým postižením: úvod do tyflopedie*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2002, s. 23. ISBN 80-7044-448-7.

[2] NARZULAJEV, S., DIAMANT, I. E. ŠIRENKOVA a N. DEMIDKO. *Věkové zdravotní základy: učební pomůcka.* Tomsk: Tomská státní pedagogická univerzita, 2007, s. 19.

1.2 Klasifikace osob se zrakovým postižením

1.2.1 Ze speciálně pedagogického hlediska

Speciálně pedagogická klasifikace osob se zrakovým postižením může být pojímána z různých hledisek.

Z hlediska doby vzniku můžeme dělit vady zraku na vrozené a získané. Získané anomálie vidění jsou častější než vrozené.

Vrozené poruchy zrakového analyzátoru mohou být způsobeny vlivem řady patogenů během embryonálního vývoje nebo genetických faktorů (dědičný přenos určitých vizuálních vad). Prevence poškození očí by měla začít bezprostředně po porodu, je třeba udělat oční vyšetření kvality zraku a identifikaci strukturálních anomálií. Mezi anomálie dědičného původu řadíme mikroftalmus (snížení velikosti jednoho oka nebo obou očí), v ojedinělých případech anoftalmus (nedostatek očí). Nejběžnější formou vrozené poruchy zraku je katarakta (zákal čočky). Kongenitální onemocnění zahrnují pigmentové retinální dystrofie (zúžení zorného pole do jeho úplné ztráty) a astigmatismus (anomálie lomu světla).[3]

Někdy dochází k poruchám zraku způsobeným vrozenými benigními nádory mozku (např. mozkový tumor), které jsou spojeny se zvýšenou únavou a bolestmi hlavy.

Získané abnormality jsou výsledkem prodělaných dětských nemocí: rubeoly, spály, záškrtu, nitrolební a nitrooční krvácení, poranění hlavy v důsledku komplikovaného porodu, různých traumatických poranění mozku a očí v poporodním období. Získané katarakty jsou často traumatického původu. Mezi ně řadíme glaukom (zvýšení nitroočního tlaku a změny v tkáních oka), oční atrofie (ztráta komunikace mezi sítnicí a vizuálním centrem), meningitidy, meningoencefalitidy (onemocnění centrálního nervového systému), komplikace po chřipce a jiné.[4]

Z hlediska etiologie rozlišujeme osoby se zrakovým postižením s poruchou orgánovou nebo funkční.[5]

---

[3] DEMIRČOGLIAN, G. *Speciální tělesná výchova pro zrakově postižené děti.* Moskva: Sovetský sport, 2000, s. 34–35.
[4] KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, L. *Oftalmopedie*. 2. dopl.vyd. Brno: Paido, 2000, s. 24. ISBN 80-85931-84–2.
[5] DEMIRČOGLIAN, G. *Speciální tělesná výchova pro zrakově postižené děti.* Moskva: Sovětský sport, 2000, s. 36.

Současná speciální pedagogika užívá čtyřstupňovou klasifikaci osob se zrakovým postižením:

- osoby s poruchami binokulárního vidění;
- osoby slabozraké;
- osoby se zbytky zraku;
- osoby úplně nevidomé/slepce.

1.2.2 Podle IBSA (klasifikace pro sportovní účely)

Pro účely sportovního prostředí IBSA vytvořila klasifikaci zrakově postižených sportovců. Jde o rozdělení do několika určitých zrakových tříd, které označujeme písmeny B:[6]

- B 1 – úplná slepota;
- B 2 – praktická slepota;
- B 3 – schopnost samostatné orientace a pohybu na speciálně upraveném a bezpečnostně zajištěném závodišti;
- B4 nebo tzv. open – omezená zraková ostrost neumožňuje plné sportovní vyžití mezi vidomými a zbývající zraková ostrost nedovoluje začlenění sportovců do oficiálních soutěží pro zrakově postižené; jedinci začlenění do této kategorie se nemůžou účastnit mezinárodních soutěží, existuje jen v České republice.

Zrak se posuzuje s nejlepší možnou korekcí, např. s brýlemi za lepších světelných podmínek atd.

IPC používá Laymanovo klasifikační rozdělení. Například v plavání je označení S11, S12 a S13.[7]

[6] Blind z angličtiny je nevidomý.
[7] Swimming z angličtiny je plavání.

1.3 Charakteristiky psychického a tělesného vývoje u dětí se zrakovým postižením

Většina zrakově postižených dětí má zakřivenou páteř, poruchu postojů, ploché nohy a další nemoci. Hodně zrakově postižených má obtížnou orientaci v prostoru, někteří mají poruchy koordinace pohybů.[8]

Některé děti se zrakovým postižením mají fotofobii. V tomto případě používají sluneční brýle. Takovému dítěti by mělo být nabídnuto místo pro tělesnou výchovu ve stinné části tělocvičny nebo sportovního hřiště nebo stát zády ke slunci nebo jinému zdroji světla.

Zhoršení zraku komplikuje prostorovou orientaci, zpomaluje tvorbu motorických dovedností, vede ke snížení motorické a kognitivní aktivity. U některých dětí dochází k výraznému zpoždění ve fyzickém vývoji. Vzhledem k obtížím při vizuálním napodobování, zvládání prostorových reprezentací a motorických akcí došlo k narušení správného držení těla při chůzi, běhu, v přirozeném pohybu, při venkovních hrách, projevují se poruchy koordinace a přesnosti pohybů.

Mladší školní věk je nejvhodnější pro rozvoj citlivosti různých činností, vytváření návyků žáků systematickým tělesným cvičením, vštěpováním dovedností zdravého způsobu života, zajištěním realizace osobního životního potenciálu dětí se zrakovým postižením.

U dětí ve věku docházky do základní školy se rozvíjí svalové-motorové pocity, zlepšuje se vizuální a hmatová kontrola nad prováděním pohybů, zlepšuje se koordinace mezi vizuálními vjemy a prováděním pohybů.

U nevidomých a slabozrakých jsou zaznamenány nejvýraznější abnormalityv kardiovaskulárním a dýchacím systému ve všech věkových fázích vývoje.

K průvodním onemocněním, vyskytujícím se u dětí se zrakovým postižením, patří:[9]

- obecná zaostalost řeči na různých úrovních, doprovázená různými typy dysartrie;
- hypoplazie psaní smíšeného charakteru (různé druhy dysgrafie);

[8] NARZULAJEV, S., DIAMANT, I., E. ŠIRENKOVA a N. DEMIDKO. *Věkové zdravotní základy: učební pomůcka.* Tomsk: Tomská státní pedagogická univerzita, 2007, s. 48.
[9] DEMIRČOGLIAN, G. *Speciální tělesná výchova pro zrakově postižené děti.* Moskva: Sovětský sport. 2000, s. 27–28.

- fyzické nemoci;
- mentální retardace;
- dětská mozková obrna;
- minimální cerebrální dysfunkce.

Proto děti s deprivací zraku potřebují preventivní a nápravnou péči zaměřenou na normalizace motorických funkcí. Tato péče by měla být komplexní, tzn. měla by mít pozitivní dopad na všechny oslabené funkce dítěte, které poskytují ty nejlepší podmínky pro jejich fungování a rozvoj.

U některých osob vede ztráta zraku k uzavřenosti, ztížení zvládání běžných úkonů, plačtivosti, pasivitě, někdy k agresi k okolí, člověk se zbytky zraku nebo zcela slepý má porušené vnímání.

1.4 Problematika sociální rehabilitace nevidomých v České republice a Ruské federaci

Problematikou zrakově postižených se zabývá vědní disciplína tyflopedie. Jejím cílem je zapojit co nejvíce zrakově postižených do normální společnosti, aby se stali co nejvíce soběstačnými. Proto jsou pro zrakově handicapované jedince otevírány speciální školy a instituce, rehabilitační centra, společenské organizace.

Zraková vada není nejčastějším typem postižení u obyvatel České republiky.

K největším problémům zrakově postižených v Česku patří:

- zaměstnávání;
- partnerský a rodinný život;
- inkluze.

Dle výzkumu prováděného Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých ČR činí míra nezaměstnanosti u osob se zrakovým postižením 30 %, jiné zdroje však uvádí až 80 % nezaměstnaných lidí se zrakovým postižením.[10]

[10] OKAMŽIK, z. ú. *Jak žijí zrakově postižení lidé.* [online]. 2016 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: http://www.nevidomimezinami.cz/main/nmn/Texty/O_zivote_bez_zraku/Zivot_s_postizenim.html

Zaměstnanost je jednou z důležitých kvalit života a překážka jeji realizace způsobuje problémy sociální, psychické a materiální povahy. U zrakově postižených mohou představovat velký problém nedostatečně rozvinuté sociální a komunikační dovednosti, které je třeba uplatnit již u přijímacího pohovoru. Velmi důležitá je také míra sebeobsluhy.

Zrakově postižení se mnohdy cítí diskriminovaní zaměstnavateli. Někteří uvedli, že již u přijímacího pohovoru se setkali s překážkami, např. zaměstnavatel nebyl ochoten zpřístupnit písemné materiály v přijatelné podobě. Zaměstnavatelé se mnohdy domnívají, že zrakově postižený nebude moci danou pozici vykonávat, protože nemají dostatek informací o problematice života lidí s tímto postižením. Někteří nevidomí a slabozrací se také domnívají, že zaměstnavatelé nechtějí přijmout zrakově postiženého, protože se obávají, že pokud se tento neosvědčí, bude obtížné s ním rozvázat pracovní poměr.

Co se týče rodinného a partnerského života, muži často preferují partnerky s lehčím stupněm zrakového postižení či partnerky bez postižení, protože si nedokážou představit, jak by nevidomá manželka pečovala o domácnost a děti.

Ženy obvykle otázku, zda jejich partner bude mít zrakové postižení a v jakém rozsahu, neřešily, více je zajímala problematika dědičnosti zrakové vady.[11]

Současný trend ve vzdělávání žáků s jakýmkoliv postižením se směruje k integraci a následné inkluzi, jejímž cílem jsou snahy o splynutí jedinců s intaktní komunitou. V České republice se s inkluzí v pravém slova smyslu bohužel nesetkáme z důvodu chybějících prostředků pro naplnění požadavků plného zařazení do společnosti, ale stát se snaží vytvořit podmínky k jejímu zavedení v budoucnosti. Výchovu a vzdělávání žáků s postižením nalezneme zakotvené ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Za hlavní část tohoto zákona z hlediska vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami považujeme § 16 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami výše zmíněného zákona. Podle tohoto paragrafu se jedinci se zrakovým postižením zajišťuje právo na vzdělání, pokud jeho obsah, metody a formy odpovídají vzdělávacím možnostem a potřebám jedince. Za vytvoření vhodných podmínek odpovídají školy a školské poradenské zařízení.

[11] OKAMŽIK, z. ú. *Jak žijí zrakově postižení lidé.* [online]. 2016 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: http://www.nevidomimezinami.cz/main/nmn/Texty/O_zivote_bez_zraku/Zivot_s_postizenim.html

V Rusku je situace složitější, protože na rozdíl od Česka nemá dostatek speciálních institucí, škol a center pro zrakově postižené, rehabilitačních a zdravotnických zařízení v malých městech, což vede k tomu, že rodiny se zrakově postiženým dítětem se potřebují přestěhovat do nějakého velkého města, kde je speciální škola, nebo posílat své dítě samostatně do internátních škol. Ale ne každá rodina z malých měst dokáže vyřešit problém tímto způsobem, a to většinou z finančních důvodů. Následně se problémy projevují i v oblasti zaměstnávání na základě nedostatku odpovídajícího vzdělávání.

Nevidomí v Rusku nejen nemůžou vidět, ale nemůžou opustit zdi svých domovů, i když na financování nezbytných podmínek na ulici byly stráveny miliardy rublů. V roce 2010 se Rusko připojilo k mezinárodní úmluvě o právech osob se zdravotním postižením. Podepsána, ale dosud neratifikovana Úmluva tvrdí, zaprvé, že nevidomé nejen lidé, jejichž zdravotní stav je velmi rozrušený (jako zvyklý uvažovat v Rusku), ale lidé, kteří jsou nuceni existovat ve světě, který se skládá z velkého počtu překážek, Tato otázka se v Rusku opakovaně snažila vyřešit, ale nikdy až do konce.

Nemožnost úspěšné socializace vzniká také proto, že Rusové nejsou vychováváni správně, aby vnímali a kontaktovali s lidmi s jakýmkoliv typem postížení. Často dokonce i ti, kteří chtějí být užiteční, prostě nevědí, jak tuto pomoc skutečně účinně provést.

Otázka získání bydlení pro osoby se zdravotním postižením je akutní. Mnozí nemají žádnou perspektivu navzdory existujícímu státnímu programu získat byt. Vyžaduje to reformy a systém lékařských a sociálních odborných znalostí.

K dnešnímu dni můžeme říci, že se společnost začala věnovat problémům postižených lidí. V roce 2011 byl v Ruské federaci přijat Státní program „Dostupné prostředí“ a prodloužen byl do roku 2020. Program zahrnuje širokou škálu aktivit zaměřených na přístup zrakově postižených do infrastruktury, dopravy, informací, lékařské péče. Problémy spojené s podporou všech ruských veřejných organizací zdravotně postižených jsou řešeny. Jedná se o otázky podpory a vytváření nových pracovních míst pro zdravotně postižené osoby. Není to jen teoretická expozice, ale skutečný program, který poskytuje finanční prostředky z rozpočtů všech úrovní.[12]

[12] Jednotné Rusko. *Život a problémy lidí se zrakovým postižením*. [on-line]. 2015 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: https://er.ru/interview/2015/10/20/zhizn-i-problemy-slabovidyashih-lyudej/

2 POHYBOVÉ AKTIVITY A SPORT ŽÁKŮ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

2.1 Běžné sportovní aktivity pro děti se zrakovým postižením

V moderní praxi adaptivní tělesné výchovy je k dispozici bohatý arzenál fyzických cvičení pro řešení základních i speciálních (opravných) úkolů:[13]

- Pohyby: chůze, běh, skákání;
- Obecné vývojové cvičení s předměty (gymnastické hole, obruče, kuličky různé kvality, barvy, hmotnosti, tvrdosti, velikosti, pytle s pískem, činky atd.);
- Obecné vývojové cvičení na površích (gymnastická stěna, lavice, kulatina, kroužky, příčník, žebrová deska apod.);
- Cvičení tvořící návyk správného držení těla;
- Cvičení pro posílení oblouků nohy;
- Cvičení pro vývoj respiračních a kardiovaskulárních systémů;
- Cvičení pro relaxaci (fyzickou a duševní), svalovou relaxaci, záměrné snížení tonusu různých svalových skupin;
- Speciální vizuální trénink pro zlepšení funkcí očních svalů, zlepšení krevního oběhu očních tkání, rozvoj akomodační schopnosti oka, vývoj kožní optické citlivosti, vývoj vizuálního vnímání životního prostředí atd.

Nejčastějšími volnočasovými sportovními aktivitami pro nevidomé a slabozraké jsou:[14]

- Goalball (kolektivní míčový sport, proti sobě hrají dvě tříčlenná družstva, která střeží svou devítimetrovou branku; cílem hry je dopravit míč za koncovou čáru na straně protivníka; k určení pozice míče na hřišti využívají sluch, proto uvnitř míče jsou rolničky, které při jeho pohybu zvoní);

[13] LITOŠ, N. *Adaptivní tělesná výchova. Psychologicko-pedagogická charakteristika dětí s poruchami vývoje: učební pomůcka.* Moskva: SportAkademPress, 2002, s. 62.
[14] Tyflonet - informační portál pro zrakově postižené. *Sporty pro nevidomé a slabozraké*. [online]. 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: http://www.tyflonet.cz/volnocasove-aktivity/sportovni-organizace

- Lukostřelba pro nevidomé (střílí se ze standardního luku, pro míření se používá vidící navigátor);
- Showdown (hra, podobná stolnímu tenisu, nebo aplikovaný stolní tenis; hráči se snaží střelit gól do soupeřovy branky; míč, ve kterém chrastí olověné kuličky, se posílá po hrací desce, která je ohraničena mantinelem a středovou deskou uprostřed, podlouhlou dřevěnou nebo laminátovou pálkou);
- Zvuková střelba (střílí se z upravené pistole na ozvučený terč, čím vyšší tón terč vydává, tím blíže středu je laserový paprsek z pistole);
- Atletika (nevidomí a zrakově postižení soutěží ve většině atletických disciplín);
- Plavání (plavou všechny způsoby, u některých plavců vyžaduje asistence druhé osoby, která plavce upozorní na obrátku poklepem speciální holí; soutěží se dle pravidel FINA a IBSA);
- Lezení na stěně (doporučeným postupem je lezení nevidomého se dvěma cvičiteli. Jeden jistí shora a druhý leze v blízkosti nevidomého a v případě potřeby pomáhá s nalezením vhodné varianty cesty. Kromě krytých horolezeckých stěn či lezení ve volné přírodě se v poslední době nabízí možnost lezení v lanových centrech);
- Bowling (hraje se na klasické dráze se zvýšenými mantinely);
- Šachy (pro hru používají zrakově postižení šachovnice s otvory, do kterých jsou zasouvány figury s kolíky, černé figury jsou označené, aby nevidomý rozeznal jejich barvu);
- Lyžování sjezdové (každý závodník má svého traséra, který jede před ním a navádí ho na trati, trasér má na sobě připevněno signalizační zařízení pro navádění jezdce);
- Lyžování běžecké (nevidomí jezdí na běžkách s trasérem, který jede vždy před nevidomým a informuje ho o stavu a povaze terénu, často má rolničky na hůlkách);
- Judo (cílem v judu je překonat a imobilizovat protivníka, používáno k rozvoji prostorové orientace, posilování sebevědomí, sebedůvěry a nezávislosti, rozvinulo se na soutěžní úroveň).

Hlavním cílem všech pořádaných volnočasových aktivit je aktivizace zbytkových schopností žáka k většímu zapojení do života.

Pomocné prostředky tělesné výchovy zahrnují:

- Hygienické faktory (hygienické požadavky na učební proces, dodržování denní rutiny, vizuální zatížení atd., zahrnují všechny činnosti související s ochranou zraku, zdraví dětí);
- Přírodní síly (správné využívání přírodních faktorů přírody, jako jsou slunce, vzduch a voda, které mají příznivý vliv na tělesný vývoj, zdraví a podporu školáků).

2.2 Sportovní organizace a nabídka sportů

2.2.1 Organizace zabezpečující sportovní aktivity pro zrakově postižené děti na národní a mezinárodní úrovni

- SONS – Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky. Posláním SONS je jednak sdružovat a hájit zájmy nevidomých a jinak těžce zrakově postižených občanů, jednak poskytovat konkrétní služby vedoucí k integraci takto postižených občanů do společnosti;[15]
- ČSZPS – Český svaz zrakově postižených sportovců. Jde o zájmové sdružení tělovýchovných jednot, sportovních klubů a oddílů, ve kterých provozují sport zrakově postižení lidé, a to na všech úrovních, tedy od rekreační až po vrcholovou. ČSZPS sdružuje tělovýchovné jednoty (TJ) a sportovní kluby (SK) pro nevidomé a zrakově postižené;[16]
- UZPS – Unie zrakově postižených sportovců. Jedná se o občanské sdružení, které podporuje sport zdravotně postižených a podílí se na rozvoji tělesné výchovy a turistiky zdravotně postižených všech věkových kategorií na území České republiky. V rámci unie existují sdružení rodičů a přátel nevidomých a slabozrakých dětí, která zajišťují realizaci a ochranu práv, zájmů a potřeb dětí

[15] Tyflonet - informační portál pro zrakově postižené. *Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky.* [online]. 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: http://www.tyflonet.cz/socialni-sluzby/sjednocena-organizace-nevidomych-a-slabozrakych-ceske

[16] Český svaz zrakově postižených sportovců - ČSZPS z. s. *Sporty pro nevidomé a slabozraké.* [online]. 2017 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: http://www.sport-nevidomych.cz/

nevidomých a slabozrakých. Podporují také jazykové, kulturní a sportovní vztahy;[17]

- IPC – International Paralympic Committee (Mezinárodní paralympijský výbor). Je to globální řídicí organizace pro sportovce s tělesným, duševním a zrakovým postižením, která organizuje letní a zimní paralympijské hry, koordinuje mistrovství světa a další mezinárodní sportovní soutěže. Podporuje výzkum paralympijských sportů a pořádá konference na toto téma. Působí jako mezinárodní federace;[18]
- IBSA – International Blind Sports Association (Mezinárodní organizace zrakově postižených sportovců). Mottem této organizace je „Plná integrace zrakově postižených skrze sportovní aktivity". Podporuje sportovní akce pro zrakově postižené na mezinárodní, národní i regionální úrovni. Organizuje mezinárodní závody, podílí se na nastavení pravidel pro jednotlivé sporty.[19]

2.2.2 Speciální školy, instituce a centra

ČSZPS podporuje různé organizace po celé České republice, pokud jde o profesionální a volnočasový sport nebo nejen o běžné cvičení na podporu fyzického stavu jedince.

Ve speciálních základních školách dostávají žáci vzdělání a odbornou přípravu podle úrovně svého zdravotního postižení. Vzdělání získané na základní speciální škole odpovídá požadavkům vzdělání, které jsou přijaty na klasické základní škole (dle § 28, odst. 2, školského zákona). Většinu sportu zajišťují školy:

- Diakonie ČCE – středisko Ratolest v Praze 10 a MŠ a ZŠ speciální Diakonie ČCE, Praha 10;
- Škola Jaroslava Ježka – Mateřská škola, základní škola, praktická škola a základní umělecká škola pro zrakově postižené, Praha 1;
- Speciální základní škola, mateřská škola a praktická škola, Moravská Třebová;

[17] *Unie zdravotně postižených sportovců České republiky* [on-line]. 2018 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: http://www.uzps.cz/

[18] Paralympic Movement. *The IPC: Who we are*. [on-line]. 2018 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: https://www.paralympic.org/the-ipc/about-us

[19] *International Blind Sports Federation* [on-line]. 2018 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: http://www.ibsasport.org/

- Speciální základní škola pro zrakově postižené a žáky s vadami řeči, Opava;
- Speciální základní škola pro zrakově postižené prof. V. Vejdovského, Litovel;
- Základní škola a Mateřská škola pro zrakově postižené, Plzeň;
- Základní škola pro zrakově postižené, Praha 2;
- Základní škola speciální a Mateřská škola speciální Sluníčko, Turnov.

Sportovní kluby a tělovýchovné jednoty jsou základními organizačními články České unie sportu. Právní formou jsou SK a TJ spolky s vlastní právní subjektivitou, vedené z drtivé většiny dobrovolníky s právními povinnostmi a plnou zodpovědností za svoji činnost, při níž praktikují svůj vlastní sport především prostřednictvím vyškolených cvičitelů a trenérů. Pro zrakově postižené provozují sportovní činnost zejména:[20]

- TJ Zora Praha (sportovní organizace s celostátní působností);
- TJ Jiskra Kyjov;
- TJ VD Start Plzeň;
- SKZP Baník Ostrava;
- SK Olomouc Sigma;
- SK Handicap Zlín;
- SK Orbita Brno;
- SK Slavia Praha OZP aj.

Na hodinách tělesné výchovy na základních školách pro zrakově postižené se žáci mohou věnovat kromě běžných fyzických cvičení i speciálním sportovním disciplínám určeným pro zrakově postižené, jakými jsou goalball a showdown.

V Rusku je nabídka sportovních aktivit stejně široká, ale škol a center není tolik jako v Česku a po celé Evropě. Mezi nejvýznamnější instituce řadíme tzv. „Dětskou a mládežnickou sportovní školu“. To je druh vzdělávací instituce dalšího vzdělávání pro přípravu mladých sportovců, včetně osob se zdravotním postižením, a seznámení se

[20] Tyflonet - informační portál pro zrakově postižené. *Sporty pro nevidomé a slabozraké.* [online]. 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: http://www.tyflonet.cz/volnocasove-aktivity/sportovni-organizace

s masovou tělesnou kulturou dětí a mládeže od 6 do 18 let. Má pobočku skoro v každém krajském městě.

Kromě toho se specializovaná tělesná výchova vyučuje na speciálních školách a v jednotlivých sportovních institucích, ale problém spočívá v tom, že jich není zejména v malých městech dostatečný počet. Někdy se rodiny s dítětem se zrakovým postižením musí stěhovat do velkých měst nebo posílat své dítě pro získání příslušného vzdělání do internátních škol. Speciální školy pro zrakově postižené jsou označovány jako korekční školy III.–IV. typu.[21] Mezi nejlepší školy tohoto typu se v Ruské federaci řadí:

- Moskevská škola pro nevidomé děti č. 1;
- Korekční škola č. 67 pro děti se zrakovým postižením, Moskva;
- Internátní škola č. 1 jménem K. K. Grotta, Petrohrad;
- Škola č. 172 pro nevidomé a zrakově postižené, Kazaň;
- Soukromá škola pro děti se zrakovým postižením, Verchňaja Pyšma;
- Škola č. 78 / Internátní škola č. 10 pro zrakově postižené děti, Jekatěrinburg.

Organizaci sportovních akcí a podporu sportovních center v celé zemi provádí tzv. Celoruská společnost nevidomých.

Sportovní práce v Celoruské společnosti nevidomých se uskutečňuje ve dvou směrech:

- Rehabilitační práce s tělesně postiženými osobami prostřednictvím prostředků fyzické kultury a sportu;
- Sport s vyššími úspěchy.

Rehabilitace osob se zrakovým postižením prostřednictvím tělesné kultury a sportu probíhá v souladu s ročními plány sportovních akcí.

Více než 15 let pořádá Celoruská společnost nevidomých ve spolupráci s Federací tělovýchovy nevidomých sportovní festivaly a sportovní dny pro děti ve věku od 7 do 17 let, které soupeří v letních i v zimních sportech.

[21] Speciální (korekční) školy v Rusku jsou rozděleny na osm typů podle druhu postižení. Školy III.–IV. typu jsou určeny pro nevidomé a zrakově postižené děti.

2.3 Psychologický vliv tělesné výchovy na postiženého jedince

Zvýšení fyzické aktivity se běžně doporučuje osobám s jakýmkoliv postižením, je však nutné rozlišovat soutěžní sporty od programů fitness, nápravné gymnastiky a aktivní rekreace.

Největší význam sportování je přičítán pozitivním zdravotním důsledkům a uplatňování principu všestrannosti v mládí. Často slyšíme o fyzických výhodách cvičení (např. zlepšení zdraví srdce), je zřejmé, že sport je součástí volného času a je také chápán jako vhodná forma zábavy, ale méně často jsou podporovány psychologické výhody.

Jako pravděpodobné psychologické přínosy se označují:[22]

- Zlepšená nálada;
- Snížený stres, stejně jako zlepšená schopnost vyrovnat se s ním;
- Zlepšení sebeúcty;
- Pýcha na fyzické úspěchy;
- Zvýšená spokojenost se sebou;
- Vylepšený obraz těla;
- Zvýšené pocity energie a zvýšená produktivita;
- Zlepšení důvěry ve své fyzické schopnosti;
- Snížené příznaky depresí a úzkosti;
- Sociologické zisky (nové zkušenosti, nové přátelství a potírání stigmatizace).

Formou přizpůsobených her děti získávají další sportovní dovednosti, cvičení se pro ně stává součástí doby, kterou tráví mimo domov. Základní tělovýchovný proces je zaměřený na zabezpečení nejpříznivější úrovně tělesné zdatnosti a pohybové obratnosti. Cvičení a sportovní činnosti jsou pravidelně včleňovány do učebního programu základních škol.

[22] JEPIFANOVA, T. *Příručka pro učitele a rodiče o praktickém výcviku hluchoslepých a nevidomých dětí s dalšími poruchami v orientaci a mobilitě.* Sergiev Posad: Dětský domov pro hluchoslepé děti, 2011, s. 11.

Ztráta vidění ovlivňuje emocionální sféru života a charakter. Problémy ve výuce, hraní, zvládnutí profese, každodenní problémy způsobují složité zkušenosti a negativní reakce. V některých případech, sklon k izolaci, v jiných sklon k podrážděnosti a agresivitě. Nicméně i zapojení do malého množství fyzických aktivit bude mít za následek zlepšení nálady a emocionálního stavu. Cvičení může podporovat psychickou pohodu a zlepšit kvalitu života, realizovat nejvyšší úrovně speciálních sportovních výkonů, technické a taktické připravenosti, dosažení vysokého stupně psychologické odolnosti vůči různým faktorům konkurenčního prostředí. Sport je také vysoce hodnocen, pokud jde o posilování a pocit osobní sebeúcty. Sport a fyzická aktivita člověka, pohybové činnosti prováděné rekreačně a prožitkově obvykle nejsou zaměřeny na závodní aktivity, spíše naplňují základy zdravého života. Sport pomáhá také za účelem nejen udržení těla. Ano, tělesná výchova zajišťuje každodenní potřebu pohybu a to platí zejména pro mladou generaci, sport ovlivňuje děti velmi přínosné.[23]

Většinou zrakově postižené děti mají zakřivenou páteř, poruchu postojů, ploché nohy a další nemoci, ale sport pomáhá jim akceptovat svůj tělesní vzhled, protože čím dál dítě sportuje, tím víc dokáže příjmout svůj tělesní vzhled navzdory existujícím problémům. Prostřednictvím sportu si děti se zrakovým postižením uvědomují svůj vlastní potenciál a příležitosti, ale i své nedostatky. Tělesná výchova vede k získání pocitu svého vlastního "já", což je velmi důležité pro integrace osobnosti. Integrace osobnosti je jedním z nejdůležitějších ukazatelů normální psychologické aktivity, vzhledem k motivaci a seberealizaci. Po tomto povědomí seberealizaci, získá schopnost sebeovládání a individuálního rozhodování.

[23] LITOŠ, N. *Adaptivní tělesná výchova. Psychologicko-pedagogická charakteristika dětí s poruchami vývoje: učební pomůcka.* Moskva: SportAkademPress, 2002, s. 41.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 SPECIFIKA NABÍDKY SPORTOVNÍCH AKTIVIT ŽÁKŮM SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH V ČESKÉ REPUBLICE A RUSKÉ FEDERACI

Ztráta zraku omezuje a komplikuje pohybové aktivity každého zrakově postiženého jedince. Rozvíjení motoriky zlepšuje u každého zrakově postiženého jedince, zejména mladšího školního věku, kvalitu života po všech stránkách.

Aktivní proces pohybu může probíhat automaticky, protože zažíváme a uvědomujeme si svalovou sílu, rozsah pohybu, držení těla. Úmyslné zlepšení postupně získávané motoriky a touha překonat různá omezení týkající se vlastního postižení vedou k větší soběstačnosti v oblasti mobility i v případě těžkého postižení.

Podle Janečky (2004) mají *„motorika a její rozvoj v životě člověka velký význam. Je důležitá nejenom jako základ motorických schopností a motorických dovedností, ale i z hlediska zdraví a duševní pohody. Proto její správný rozvoj v období základní školní docházky je nejenom nutností, ale i životní nezbytností“*.

Tělesná výchova u zrakově postižených žáků je velmi vhodným rehabilitačním prostředkem. Pro všechny zrakově postižené děti má mimo jiné velký význam pro nácvik a výkon koordinace pohybu, prostorové orientace, lokalizace, bezpečnosti. Obsah tělesné výchovy žáků se zrakovým postižením na základních školách je založen na dovednostech pohybu získaných v předškolním věku. Cílem je rozvíjet dovednosti tělesného rozvoje zdravých žáků, samozřejmě s úpravami a redukcemi, podmíněnými konkrétní situací.

Při tělesné výchově zrakově postižených žáků je velmi důležité respektovat níže uvedené oblasti z těchto hledisek:

- z hlediska individuálních potřeb (orientace, zabránění úrazu, lékařská doporučení, osvojování nových pohybových dovedností);

- z hlediska bezpečnosti při sportovních aktivitách během hodin tělesné výchovy (seznamování žáka s prostorem a používaným nářadím, stanovení určitých a jasných pravidel pro celou třídu, organizace hodin s ohledem na stupeň postižení žáka, náhradní program u činností zakázaných lékařem);
- z hlediska podmínek prostředí pro pohybové aktivity (dostatečné světlo, kontrast mezi předmětem a pozadím a různá barva pomůcek v zorném poli, více času pro pozorování).[24]

Z důvodů popsaných výše je nutné sport vhodně přizpůsobit zrakově postiženým dětem. Když jedinec má zrakové vady, ovlivňují jeho psychofyzikální vývoj, což vyžaduje komplexní přístup v nápravné a pedagogické práci. Zvláštní význam v nápravné a pedagogické práci s jedincí, kteří mají poruchu vidění, patří fyzické kultuře a sportu. Kreativita učitele tělesné výchovy nebo speciálního pedagoga ve směru vytvoření způsobů je velmi přínosná. Jednou z hlavních forem tělesné výchovy je skupinový či individuální výcvik, teoretické studia, zaměření na individuální pláný, účast ve sportovních akcích, lékařské a rehabilitační aktivity.
Za vhodné je pokládáno zařazování přizpůsobených her pro zrakově postižené, jako jsou goalball či showdown. Zvláště hry s během musí mít rovný povrch bez překážek a pomůcky ve všeobecném smyslu by měly být případně ozvučené.

Účinnost fyzického tréninku záleží na intenzitě cvičení, schopnosti sportovce mobilizovat rychlý výkon, vykonávat cvičení co nejlíp a co nejčastěji překračovat osobní výsledky. V procesu vývoje svalových, orientačních, motorických funkcí používají se různé povahy a trvání cvičení, z nichž většina jsou cyklické cvičení zaměřené na rozvoj celkové vytrvalosti. Účinnost různých cvičení občas záleží na metodických podmínkách pro jejich realizaci. Rozhodující roli hraje intenzita práce, trvání a pauzy mezi cvičeními, celkový počet opakování. Navíc, konkurenční cvičení jsou mocným nástrojem pro holistický vývoj.

[24] JEPIFANOVA, T. *Příručka pro učitele a rodiče o praktickém výcviku hluchoslepých a nevidomých dětí s dalšími poruchami v orientaci a mobilitě.* Sergiev Posad: Dětský domov pro hluchoslepé děti, 2011, s. 23.

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Cíl a metodologie výzkumného šetření

Cílem šetření bylo porovnat nabídku pohybových aktivit v České republice a Ruské federaci, zjistit, jaký je mezi nimi rozdíl, a doporučit podle svého názoru a podle pozorovaných příležitostí, co by mělo smysl doplnit a co by se mělo opravit v jednotlivých systémech tělesné výchovy ve srovnávaných zemích.

Pro zpracování praktické části práce byla vybraná kvalitativní metoda šetření. Použitá metoda zahrnuje vytvoření kazuistik na základě rozhovorů s dětmi se zrakovou vadou a jejich rodiči a na základě pozorování žáků základních škol se zrakovým postižením během praxe v České republice a Ruské federaci a strukturovaný sběr dat dotazníkovým způsobem. Sběr dat byl provéden mezi žáci školy Jaroslava Ježka v Praze a Internatní školy č.10 v Jekatěrinburgu a jejich rodiči.

4.2 Využité metody

4.2.1 Dotazník

První část šetření je zaměřena na metodu dotazování, která patří k nejčastěji používaným výzkumným metodám. Dotazování probíhalo nepřímou komunikací s respondentem, a to pomocí záznamových archů. Metodu dotazníku jsem si zvolila z důvodu menší časové náročnosti. V rámci pedagogické praxe jsem dotazníky nabízela rodičům děti na škole, kde jsou vzděláváni jedinci se zrakovým postižením. Dotazníky byly anonymní a dobrovolné. Zde jsem se setkala se vstřícným postojem, všichni dotazovaní dotazník vyplnili. Celkemodpověděly 24 rodiny, a 12 z Česka (tj. 100 %) a 12 z Ruska (tj. 100 %). Dotazník obsahoval 11 polouzavřených otázek, nabízejících mimo volbu mezi pěti odpověďmi i vysvětlení formou otevřené otázky. Tímto způsobem většina odpovědí obsahovala vlastní komentáře respondentů, které jsou stručně popsány po každé tabulce.

Pro usnadnění sdělování názorů respondentů byla v dotazníku použita klesající hodnotová škála, která zahrnuje pět úrovní spokojenosti, kde 5 je nejvyšší skóre a 1 představuje nejnižší skóre.

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jestli jsou rodiče osob se zrakovým postižením v České republice a Ruské federaci spokojeni s nabídkou a průběhem

sportovních aktivit, které nabízejí různé organizace, se školní a mimoškolní podporou, s fyzickým stavem svého dítěte, s bezpečností prováděných sportovních aktivit a nepotřebují-li následně dodatečnou podporu. Dalším cílem bylo porovnat výsledky a zjistit, kde je nabídka tělesné výchovy lepší a zdravější a co by mohlo být změněno na obou stranách na základě získaných konkrétních poznatků.

Tabulky v příloze obsahují počet odpovědí podle počtu respondentů, tabulky se stručným popisem každé získané odpovědi, které jsou uvedeny níže, obsahují procentuální poměr.

Tabulka č. 1: *Jak byste zhodnotil (a) kvalitu nabídky sportu pro zrakově postižené děti ve Vaší zemi?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	33,3 %	33,3 %
4	25 %	16,7 %
3	25 %	8,3 %
2	16,7 %	25 %
1	0 %	16,7 %

Zdroj[25]

Na základě dotazníkového šetření se ukázalo, že většina respondentů z České republiky je spokojena s nabídkou sportu pro zrakově postižené děti, líbí se jim různé goalballové a showdownové turnaje, které se konají jak na školní, tak i na státní úrovni, a ostatní sporty, nabízené školami, institucemi a organizacemi. U ruských respondentů je situace trochu odlišná. Je tu sice stejný počet úplně spokojených respondentů s nabídkou sportu pro zrakově postižené jako v České republice, ale nespokojených respondentů je tam více. To je zapříčiněno tím, že nabídka sportů v zemi je stejně široká a kvalitní, ale omezené možnosti jsou v malých městech, není tam dostatek speciálních center nebo

[25] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

tam nejsou vůbec. V tomto případě se rodiny se zrakově postiženým dítětem musí stěhovat do velkého města, kde je speciální zařízení, nebo posílat své dítě samotné do placených internátních škol. Pro některé rodiny to není možné z finančních důvodů. Proto i když má stát dobrou nabídku sportů, Rusové jsou méně spokojeni z důvodu umístění speciálních center a institucí.

Tabulka č. 2: *Jak jste spokojen (a) s fyzickým zdravím svého dítěte?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	25 %	16,7 %
4	16,7 %	8,3 %
3	33,3 %	25 %
2	16,7 %	33,3 %
1	8,3 %	16,7 %

Zdroj[26]

Odpovědi na tuto otázku vykazují stejné výsledky jako u minulé otázky — větší počet respondentů, který není spokojen s fyzickým zdravím vlastního dítěte, je z Ruska. Podle vysvětlení respondentů to je kvůli neschopnosti některých jedinců získat odpovídající tělesnou výchovu v místech bydliště. I když provádějí některé aktivity samostatně, není to dostatečné, protože skoro každý zrakově postižený jedinec má obtížnou prostorovou orientaci a někteří mají navíc narušenou koordinaci pohybů a zpomalené motorické dovednosti, proto pro správný vývoj jejich fyzického zdraví potřebují kromě domácí tělesné výchovy profesionální pomoc, třeba odpovidající individuálnímu plánu v tomto směru. Čeští respondenti jsou celkem spokojení s fyzickým zdravím svých dětí díky velkému výběru zařízení, podporujících fyzický stav nejen zrakově postižených dětí, ale dětí s nějakým jiným nebo kombinovaným postižením.

[26] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 3: *Jak moc potřebuje vaše dítě lékařskou péči nebo podporu, aby mohlo sportovat spokojeně?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	25 %	25 %
4	8,3 %	25 %
3	33,3 %	16,7 %
2	16,7 %	8,3 %
1	16,7 %	25 %

Zdroj[27]

Největší počet respondentů z Ruska, a to 25 %, potřebuje a stejných 25 % nepotřebuje lékařskou podporu pro pravidelné sportování. Na základě vlastních odpovědí respondentů je potřeba další individuální lékařské péče způsobena skutečností, že z nedostatku speciálních zařízení některé děti nejsou dobře vyvinuté po tělesné stránce. Zraková váda zavádí diskoordinaci, porušuje svobodu pohybu a ve spojení s nedostatkem odpovidající podpory ubývají postiženým jedincům svaly končetin a kmene. Oni se rychle se unaví i po krátké procházce. Jeden z respondentů odpověděl, že dodatečnou péči by jeho dítě potřebovalo z důvodu silnějšího kombinovaného postižení. Potřebu lékařské podpory pro sportování svých dětí jak mezi ruskými, tak mezi českými respondenty odmítly ty rodiny, které bydlí přímo ve městě, zatímco respondenti z obou zemí potřebující lékařskou péči pro své děti pocházejí z předměstí a vesnic.

[27] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 4: *Nakolik se Vám zdá, že sport má smysl pro zrakově postižené děti?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	58,3 %	25 %
4	16,7 %	33,3 %
3	16,7 %	25 %
2	0 %	16,7 %
1	8,3 %	0 %

Zdroj[28]

Většina respondentů z obou zemí odpověděla pozitivně, zdá se jim, že sport má smysl pro zrakově postiženého jedince, tvrdí, že sport posiluje vůli, koordinaci pohybů, zlepšuje jemnou a hrubou motoriku a je skvělým způsobem ke zlepšení nálady a zvyšování sebeúcty a předpokladají, že sport je prvkem socializace v životě postižených osob. Dva respondenti z Ruska odpověděli, že pohybové aktivity dává jejich dětem smysl života, protože fandí různým Paralympijským sportovcům a chtějí být v budoucnu jako oni. Sport má pozitivní vliv na fyzický vývoj dítěte, urychlí a usnadňuje ho, vede ke zlepšení tělesných schopností a schopností organismu. S tímto názorem bezvýhradně souhlasím. Negativní odpověď pocházela od menšího počtu respondentů, přičemž k ní nebyly doplněny žádné komentáře.

[28] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 5: *Jak bezpečně se cítí vaše dítě, když sportuje?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	41,7 %	33,3 %
4	33,3 %	41,7 %
3	16,7 %	0 %
2	8,3 %	16,7 %
1	0 %	8,3 %

Zdroj[29]

Stejný a největší počet respondentů z obou zemí zvolil na záznamovém archu dvě nejvyšší hodnocení, což znamená, že ve školách a speciálních zařízeních pro zrakově postižené dětí jsou pozorována všechna bezpečnostní opatření, děti si nezpůsobují zranění nebo poškození zdraví. Ze šetření mezi českými respondenty vyplynulo, že výrazně nespokojení s bezpečností svého dítěte během pohybových aktivit nejsou. Nespokojených respondentů z Ruska je více než z Česka, ale jinak jsou v menšině. Jeden z rodičů odpověděl, že není spokojen s postoji k dítěti z psychologického hlediska, protože se jeho dítě necítí bezpečně kvůli špatnému vysvětlení průběhu cvičení a vlastnímu napětí mezi jím a učitelem. Druhý z nespokojených rodičů odpoveděl, že je znepokojen kvůli velkému počtu žáků ve třídě a proto je jistý, že není možné pozorovat každého ze žáků a je obrovské riziko, že kvůli tomu někdo může být nahodou zraněn.

[29] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 6: *Jak zdravá je nabídka sportu ve vaší zemi?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	33,3 %	50 %
4	50 %	16,7 %
3	8,3 %	16,7 %
2	8,3 %	8,3 %
1	0 %	8,3 %

Zdroj[30]

Šest z dvanácti respondentů z Ruska, což tvoří většinu, je maximálně spokojených s nabídkou sportu ze zdravotnického hlediska. Půlka těchto respondentů upozornila na důležitost podpory zdravého životního stylu prostřednictvím účasti a vítězství našeho týmu na paralympijských hrách, které nejen motivuje veřejnost, ale také ukazuje, jak zdravá je nabídka sportu v Rusku. Tato motivace ovlivňuje sportovní úspěchy a efektivitu tréninku v jakémkoliv sportu. K nižšímu ohodnocení žádné komentáře nejsou, jen jeden respondent, který vybral nejnižší, vyjádřil názor týkající se jeho vlastního dítěte, ale bez ohledu na situaci jako celek. Ze spokojených respondentů z Česka většina upozornila na bezproblémový průběh (s přihlédnutím k nejrůznějším zraněním a snaze se jim vyhnout) a bezvadnou organizaci sportovních aktivit pro zrakově postižené. Souhrnně tedy označují nabídku sportu v Česku jako zdravou. Respondenti hodnotící úroveň zdravé nabídky sportu méně než čtyřkou svůj názor neodůvodnili.

[30] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 7: *Dokáže vaše dítě akceptovat svůj tělesný vzhled?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	33,3 %	16,7 %
4	25 %	16,7 %
3	16,7 %	33,3 %
2	16,7 %	0 %
1	8,3 %	33,3 %

Zdroj[31]

Děti českých respondentů celkem dokážou svůj tělesný vzhled akceptovat. Výjimkou byl jeden z respondentů, jehož dítě je spíše nespokojeno se svým tělesným vzhledem. Má totiž nadváhu v důsledku srdečních problémů, a proto nedokáže sportovat tak intenzivně, aby se mu podařilo zhubnout. Jeden z respondentů z Česka a jeden z respondentů z Ruska upozornili, že jejich děti svůj tělesný vzhled ohodnotit nemůžou kvůli úplné nevidomosti. U respondentů z Ruska byly zaznamenány smíšené odpovědi. Čtyři respondenti hodnotili úroveň dvěma nejvyšší body a věří, že je to díky pravidelné tělesné výchově ve škole i mimo ni (pravděpodobně tito respondenti bydlí přímo ve městě a mají bezproblémový přístup k mimoškolním zařízením pro zrakově postižené děti). Respondenti, jejichž děti svůj tělesný vzhled hodnotí jako průměrný nebo špatný, svůj názor odůvodnili tím, že jejich děti mají nadváhu a proto ostatní spolužáci se smějí na to. Protože tato skutečnost ovlivňuje nejvíc, děti, kteří svůj tělesný vzhled hodnotí jako průměrný nebo špatný, nemají ani víru že dá se jim zlepšit ten svůj vzhled sportem nebo pomoci jiných prostředků. Jenom jeden ze čtyř zmínil, že jeho dítě svůj vzhled neakceptuje kvůli psychickým problémům a nízké sebeúctě, ale rodina na tom pracuje včetně pomoci sportu.

[31] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 8: *Máte dostatečný přístup ke sportovním pomůckám či necítíte jejich nedostatek pro uspokojování běžných fyzických potřeb?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	50 %	50 %
4	16,7 %	33,3 %
3	8,3 %	0 %
2	16,7 %	8,3 %
1	8,3 %	0 %

Zdroj[32]

Čeští rodiče poznamenali, že jsou spokojeni s přístupem ke sportovním pomůckám pro běžné fyzické potřeby, ale řada lidí průměrně spokojených nebo úplně nespokojených (což je asi třetina respondentů) vyjádřila názor, že pociťuje nedostatek kompenzačních pomůcek na škole a doporučila by jejich větší počet. Jeden z rodičů nabidnoul sponzorování nákupu pomůcek. Mezi respondenty z Ruska jenom jeden zůstal spíše nespokojen s přístupem ke sportovním pomůckám pro běžný život. Vlastní názor odůvodnil tím, že ne vždycky se podaří najít potřebné pomůcky ve specializovaných obchodech a potřebuje dělat objednávky v e-shopech, což je podle jeho názoru nevhodné, zejména pokud jde o naléhavou potřebu. Spokojeni respondenti uváděli, že pomůcek pro nevidomé jsou nyní natolik moc, že nevidomý člověk si může cítit absolutně zdrávý jedinec bez žádné překážky. Všechno teď si můžete koupit bez problémů, ale jedinou nevýhodou je cena, protože moderní pomůcky stojí poměrně drahé.

[32] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 9: *Jak jste spokojen (a) se schopností svého dítěte provádět těžší sportovní aktivity?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	25 %	16,7 %
4	16,7 %	8,3 %
3	41,7 %	16,7 %
2	8,3 %	25 %
1	8,3 %	33,3 %

Zdroj[33]

Mezi českými rodiči je pět respondentů z dvanácti průměrně spokojeno se schopností svého dítěte provádět těžší sporty. Tři uvedli nejvyšší stupeň spokojenosti, další dva zvolili hodnocení o jeden bod nižší a vysvětlili svůj názor vysokou motivací a chutí k novým cestám ke zdravému životnímu stylu. Nes pokojení respondenti svůj názor neodůvodnili. Mezi ruskými rodiči naopak většina respondentů odpověděla negativně a svůj názor odůvodnila nedostatkem sebevědomí u dětí. Tvrdí, že mají silnou motivaci podporovanou paralympijskými hrami, že nekteří mají své vlastní idoly mezi sportovci a chtějí být jako oni, ale podle jejich názoru je vnější svět pro zdravotně postižené poměrně krutý (jde o neuplatnitelnost některých měst pro zdravotně postižené obyvatele a o špatný postoj zvenčí, že někteří dětí v jejich okoli vyjadřují svůj nedostatek víry nebo urážky), což vede ke ztrátě touhy po rozvoji. Alespoň dva respondenti odpověděli, že jsou maximálně spokojeni se schopnostmi svého dítěte provádět těžší tělesnou výchovu s ohledem jak na motivaci, tak na zdravotní možnosti. Průměrně hodnotící respondenti připojili poznámky, z nichž vyplývá, že všechno záleží na samotném zdravotním stavu dětí.

[33] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 10: *Jak jste spokojen (a) s podporou, kterou Vám poskytují tato a další zařízení?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	25 %	16,7 %
4	33,3 %	41,7 %
3	8,3 %	25 %
2	16,7 %	8,3 %
1	16,7 %	8,3 %

Zdroj[34]

Dvěma nejvyššími výsledky svou odpověď ohodnotil stejný počet respondentů, ale z komentářů k nejnižším výsledkům je zřejmé, že rodiče postižených dětí v Ruské federaci jsou spokojenější s nabízenou školní a mimoškolní podporou než rodiče v České republice, protože jsou zvyklí na její nižší úroveň, takže každá další podpora zcela běžná v Evropě je pro ně novinkou. Například dobrovolnické služby v Česku a v celé Evropské unii se provozují již několik desetiletí a žádná z neziskových organizací nemá svou podporu zpoplatněnou. V Rusku také existují dobrovolnické služby, ale není jich tolik, teprve se rozvíjejí, a proto připadají lidem potřebujícím podporu jako novinka. Obvykletotiž nemají s čím porovnávat, a proto přijímají nedostatek podpory jako normu. To ovšem nelze říct o českých rodičích, kteří jsou docela nároční na systém podpory postižených dětí s ohledem na existující standard.
Z mé osobní zkušenosti a s ohledem na odpovědí na dotazník bych chtěla poznamenat, že čeští rodiče nebudou tolerovat pomocníka nebo odborného asistenta nebo dobrovolníka, který nevyhovuje jejich rodině, a nutně najdou toho nejlepšího, co nelze říci o Rusích, protože podle jejich názorů "radší budeme mít takového asistenta, ať on není ten nejlepší, než žádného".

[34] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

Tabulka č. 11: *Jak jste spokojen (a) s dostupností zdravotní péče?*

Odpověď	Česká republika	Ruská federace
5	41,7 %	25 %
4	25 %	25 %
3	16,7 %	16,7 %
2	8,3 %	8,3 %
1	8,3 %	25 %

Zdroj[35]

Na základě získaných odpovědí je vidět, že v Ruské federaci stejný počet respondentů považuje dostupnost zdravotní péče jako bezproblémovou a problematickou. Negativní odpovědi jsou odůvodněny umístěním zařízení, provozujících zdravotní péči dětem se zrakovým postižením. Jde o města, jež jsou považovaná za malá (podle velikosti Ruska) a nachází se ve vzdálenosti několika hodin jízdy autem od velkých měst, ve kterých by se bez problémů podařilo najít jakoukoliv organizaci, pečující se o zdraví postižených jedinců. Pro velký počet rodin je to jak časově, tak finančně náročné. Podle odpovědí respondentů z Česka vypadá situace pozitivněji. Největší počet respondentů je úplně spokojen s dostupnosti zdravotní péče v zemi. Nelze než souhlasit, protože instituce zabývající se zdravotní péčí o postižené jedince lze najít nejen v krajských městech. Kromě toho vzdálenosti mezi městy jsou v Česku mnohem kratší, takže není problém navštívit požadované zařízení ve větším městě. Nespokojení respondenti nechtěli své hodnocení rozvádět.

4.2.2 Kazuistika

Druhá část je zaměřena na kazuistiky dvou desetiletých žáků základních škol pro zrakově postižené v České republice a Ruské federaci, kteří navštěvují speciální instituce a centra pro sportovní účely, a na sledování, jestli se u žáků za

[35] Autorka práce, 2018, vlastní šetření.

pomoci tělesné výchovy a aplikovaných pohybových aktivit zlepšily pohyb těla, motorika a prostorová orientace, či zda jim chybí něco důležitého v systému tělesné výchovy zaměřeného na zlepšení zdraví postižených jedinců. Jedná se o o případy chlapců s kombinovaným postižením (po zrakové a mentální stránce), které mě nejvíce zaujaly. V obou případech jsem obdržela souhlas rodičů pro zpracování údajů, uvedených níže. V souladu s ochranou osobních údajů, podepsanou smlouvou o mlčenlivosti a z etických důvodů byla vlastní jména v této práci změněna, takže budu děti nazývat Marek a Ivan (v České republice a v Ruské federaci v tomto pořadí). Práce s oběma rodinami nebyla příliš obtížná, rodiče spolupracovali ochotně, komunikace byla bezproblémová. Mimo spolupráci s rodiči jsem vycházela také z přímého pozorování a nestrukturovaného rozhovoru s dětmi během praxe v oboru v obou zemích a ze studia dokumentů. Pro zpracování kazuistiky jsem se s každým dítětem sešla několikrát.

Kazuistika č. 1

Základní údaje: Marek, 10 let, je žákem 4. třídy ve škole Jaroslava Ježka v Praze.

Diagnóza: úplná nevidomost od narození, která se nedá vyléčit, lehká forma ADHD.

Rodinná anamnéza: Chlapec žije v úplné rodině s matkou, otcem a mladším bratrem. Narodil se v Česku, ale několik let celá jejich rodina bydlela na Ukrajině a poté na Slovensku, před 7.lety se vratila zpátky do Prahy. Zdravotní stav rodičů je dobrý, žádné postižení nemají ani rodiče, ani mladší bratr. Matka je na rodičovské dovolené, otec zabezpečuje celou rodinu a pracuje jako údržbář. Spolupráce se školou, ve které chlapec studuje, je dobrá. Chlapci se převážně věnuje matka, která je pečlivá a trpělivá. Nenavštěvoval ani jesle, ani matěřskou školu, ani jiné zařízení pro zrakově postižene dětí před nástupem do 1.třídy školy Jaroslava Ježka. Rodinu podporuje organizace Okamžik, z.ú.

Osobní anamnéza: Průběh těhotenství byl bez vážných obtíží matky, porod byl normální, zraková vada byla diagnostikována po porodu, v kojeneckém věku byl chlapec moc živý, hravý, poté byla diagnostikována lehká forma ADHD. Podle matky vývoj probíhal bez větších problémů. Chlapec je velmi chytrý, ve škole se učí na jedničky, zajímá ho matematika a informatika, učí se angličtinu, němčinu a arabštinu, je tvořivý a rád hraje na klavír a housle, je velmi ctižádostivý, soutěživý, citlivý na

neúspěch, občas neumí zvládat stresové situace. Navštěvuje školu Jaroslava Ježka pro zrakově postižené děti. Ve volném čase sportuje, především má rád goalball a hraje v mladším školním týmu.

Školní anamnéza: V šesti letech začal navštěvovat školu Jaroslava Ježka a navštěvuje ji doposud. Vzhledem k možnostem, schopnostem a dovednostem chlapce je speciální škola pro zrakově postižené přínosem. Marek navštěvuje hodiny tělesné výchovy několikrát týdně a uspěchej úspěšný. Učí se moc dobře, má velký zájem o všechny předměty, ale o matematiku a informatiku nejvíc. Pomoc s domácími úkoly a doprovod do školy má na starosti odborný pomocník z organizace Okamžik, z.ú.

Sociální vývoj: pod úrovní věku, uměl navazovat kontakty s dětmi, společenská pravidla zvládal a dodržoval, byl upřímný, milý, kamarádský.

Úroveň vědomostí: vyšší než úroveň věku.

Speciálně pedagogická diagnostika:

- sebeobsluha: plně samostatný v hygieně, ale v některé sebeobsluze a stolování potřebuje pomoc z důvodu úplné slepoty;
- prostorová orientace: velmi dobrá pro nevidomého, preferuje nepoužívat bílou hůl ve škole, a když jde někam ve společnosti;
- hrubá motorika: vcelku pohyblivý, zvládá goalball, běh, skákání;
- jemná motorika: nezvládá koncentrovat se při manuálních činnostech kvůli ADHD, reaguje impulzivně a negativně, proto má s jemnou motorikou drobné problémy;
- smyslové vnímání: zrakové vnímání ovlivněno vážnou zrakovou vadou, jakou je úplná slepota;
- sluchové vnímání: sluch je dobrý, má talent ke hře na klavír a housle;
- komunikace: bohatá slovní zásoba v několika jazycích, dobře se dorozumí s ostatními dětmi.

Spolupráce s dospělými byla výborná, chlapec respektoval autority. Vzhledem k celkem bezproblémovému chování chlapce, s výjimkou hyperaktivity a špatně zvládané impulzivity, k jeho pozitivnímu postoji ke všemu, výborné spolupráci a k tomu, že ADHD se projevuje jen mimo školu, pedagogové během krátké doby zjistili, že je schopen začlenit se do kolektivu třídy bez výrazných psychických problémů, že je komunikativní, přátelský. Ale jinak občas se snažil připoutat pozornost k sobě

nestandardními způsoby (např. manipuluje ostatními dětmi, vede je ke konfliktu tím, že nesouhlasí s jejich názorem hrubou formou). Naučili chlapce používat speciální pomůcky, připravovali a vymýšleli pro něj obsahy a náplň činností tak, aby měl vytvořeny stejné příležitosti jako ostatní děti.

I když spolupráce s dospělými byla výborná, s odborným asistentem se chová trochu jinak. Občas neposlouchá, co mu říká, snaží se uniknout v přeplněných místech, během psaní domácího úkolu se nechá snadno rozptýlit vnějšími podněty.

Vzhledem k úplné nevidomosti by Marek potřeboval speciální zdravotní péči a tělesnou výchovu zaměřenou na rehabilitace. Má přístup ke splnění všech svých potřeb v Praze, kde množství organizací nabízí svou pomoc zadarmo a kvalitně. Marek navštěvuje ve škole třikrát týdně hodiny tělesné výchovy, které jsou zaměřeny na rozvoj motorických a svalových dovedností, koordinaci pohybu s použitím a bez použití speciálního vybavení. Hodiny tělesné výchovy probíhají v malých skupinách, aby bylo možné pozorovat každého žáka ve třídě. Hraje goalball za mladší školní tým. Rodina zatím nepoužívá služby speciálních sportovních středisek, protože věří, že ve škole, kterou Marek navštěvuje, je dostatek pohybových aktivit, zaměřených na zlepšení běžného zdraví dítěte, pohybových, motorických a koordinačních schopností a zlepšení jeho tělesného vzhledu. Podle mého osobního názoru mají pravdu, protože cvičení třikrát týdně představují normu. Pokud škola nabízí další aktivity, jako je goalball, návštěva jiných podobných zařízení je vyžadována pouze v určitých případech. Naštěstí jsou tato střediska poměrně početná jak v Praze a krajských městech, tak v malých městech, a pravidelně pracují pro veřejnost.

Kazuistika č. 2

Základní údaje: Ivan, 10 let, je žákem 4. třídy v internátní škole č. 10 pro zrakově postižené děti v Jekatěrinburgu.

Diagnóza: vrozený astigmatismus, bipolární afektivní porucha (získaná).

Rodinná anamnéza: Ivan se narodil v Rusku, na Sibiři, ve městě Novosibirsk.
Chlapec žije v neúplné rodině s otcem a babičkou, která se o něj stará nejvíce. Matka spáchala sebevraždu, když bylo chlapci 6 let, a on to na vlastní oči viděl, kvůli tomu otcem bylo řešeno změnit lokace a odjel se synem a svou matkou do Jekatěrinburgu. Otec zabezpečuje syna a svou matku, babičku Ivana. Je provozovatelem sítě lékáren. Synovi nic neodmítne. Spolupráce se školou, ve které se chlapec učí, je dobrá. Podporuje sportovní soutěže, které škola provádí. Chlapci se převážně věnuje babička,

ale mají trochu chladnější vztahy, i když se o něj stará co nejlíp.

Osobní anamnéza: Zraková vada je vrozená, byla diagnostikována ve 3 letech, v kojeneckém věku byl chlapec veselý a usměvavý. V současné době má již 4 roky bipolární afektivní poruchu, ovlivněnou smrtí matky (Ivan byl v 6 letech svědkem matčiny sebevraždy). Kvůli tomu neumí zvládat stresové situace, má změny nálady (náhlé deprese a euforie atd.), neprojevuje zájem o přátelství se spolužáci. Navštěvuje internátní školu č. 10 pro zrakově postižené děti v Jekatěrinburgu, řádně navštěvuje dětského psychologa a speciální sportovní školu, kde se věnuje atletice a sjezdovému lyžování.

Školní anamnéza: V sedmi letech začal navštěvovat obyčejné gymnázium z důvodu integrace, ale po půl roce pokračoval už v internátní škole pro zrakově a mentální postižené děti, a to kvůli nestabilnímu duševnímu stavu a zhoršování zraku. Co nejvíc, spolužáci se smáli na něj a jeho zvláštnosti. Vzhledem k tomu je pro něj internátní škola velkým přínosem. Studuje bez přítomnosti asistenta pedagoga, která není nutná.

Hodiny tělesné výchovy ve škole navštěvuje, ale nemá je rád. Proto se zabývá profesionálním sportem jinde. Učí se průměrně, nemá velký zájem o studium. Pomoc s domácími úkoly má na starosti babička, do školy chodí s otcem, ale jednou týdně samostatně (bydlí kousek od školy).

Sociální vývoj: O kamarádské vztahy nemá zájem, velmi rychle se unaví a nudí se ve společnosti jiných dětí nebo se jich naprosto bojí. Je velmi uzavřený, kvůli matčiné smrti a nedorozumění bývalých spolužáků, mezi nimiž nemohl najít ani jednoho kamaráda, proto chodí k psychologovi. Dokáže nekontrolovatelně křičet na otce nebo babičku, ale zároveň zcela nebere v úvahu to, co mu bylo řečeno.

Úroveň vědomostí: podle úrovně věku.

Speciálně pedagogická diagnostika:

- sebeobsluha: plně samostatný v hygieně, sebeobsluze;
- prostorová orientace: cítí se ztraceně, poutá se mezi levou a pravou stranami;
- hrubá motorika: pohyblivý, zvládá i těžší pohybové aktivity;
- jemná motorika: nezvládá koncentrovat se při manuálních činnostech, může se velmi rychle rozčílit, potřebuje víc času na zvládání;

- smyslové vnímání: je ovlivněno zrakovou vadou, používá optické pomůcky (brýle);
- sluchové vnímání: nemá žádný problém;
- komunikace: slovní zásoba není příliš bohatá, s ostatními dětmi nekomunikuje moc rád.

Spolupráce s dospělými byla průměrná z důvodu duševního onemocnění Ivana a jeho zjevné nedůvěře k okolí. Vzhledem k tomu byl začleněn do třídy se slabšími psychickými problémy, kde se pořád problematické vztahuje se spolužáky.

Vzhledem k astigmatismu má Ivan omezení během tělesné výchovy, ale sport musí být zaměřen především na podporu koncentrace. Ani otec, ani Ivan sám nemají rádi hodiny tělesné výchovy ve škole. Říkají, že je tam příliš mnoho dětí na jednoho učitele, proto je jeho pozornost omezená a žáci nevykonávají cviky správně tak, aby to bylo přínosem pro jejich zdraví. Kromě toho hrozí nebezpečí zranění sebe nebo jiného dítěte ze třídy. Sport má rád i navzdory omezením. V létě dělá atletiku, v zimě lyžuje (sjezdové lyžování) a chce dosáhnout větších úspěchů. Ivana je poměrně těžké motivovat, ale tělesná výchova ho motivuje nejvíce.

4.3 Analýza a porovnání dat průzkumu

4.3.1 Analýza a porovnání dat dotazníkového šetření

Na základě získaných odpovědí rozlišujeme následující závěry:

- Čeští rodiče jsou kritičtější než ruští, i když mají lepší podmínky pro tělesnou výchovu, protože jsou zvyklí na evropský standard podpory a vyšší kvalitu výchovy a jakoukoliv odchylku od obvyklých norem pociťují negativně;
- Podle mojí vlastní zkušenosti jsou podmínky pro podporu tělesné výchovy v Rusku trochu horší, ale na rozdíl od rodičů z Česka jsou ruští rodiče celkem spokojení i s možnými nedostatky, protože většinou nemají s čím porovnávat a nemají představu, jak by to mohlo být lepší;
- Česko nabízí širší seznam podpůrných opatření, aby nevidomé dítě nebo dítě s jinou zrakovou vadou dokázalo prožívat normální život v běžné společnosti, než Ruská federace, což pro Ruskou federaci není výhodou a mělo by být vzato na vědomí;

- Po mentální stránce jsou na základě trochu horších podmínek děti se zrakovým postižením z Ruské federaci více připraveny pro samostatný život, protože nemají tak širokou nabídku pomůcek usnadňujících běžný život a ze začátku se učí, jak se následně více přizpůsobit životu bez nich;
- V Ruské federaci je aktuálním problémem rozmístění zařízení pro děti s handicapem. V malých městech je nabídka omezena, proto se rodiny musí stěhovat do měst se širší nabídkou nebo musí dát dítěti možnost se učit v internátní škole. Z mnoha důvodů, zejména kvůli finanční a časové náročnosti, by měl být tento problém vyřešen na státní úrovni;
- Z hlediska sportovních aktivit pro děti s handicapem může být Česko i Rusko spokojené. V Ruské federaci jsou lidi hrdí na úspěchy ve sportu, jichž bylo dosaženo paralympijskými sportovci, raději bych řekla, že jsou obecně pyšní na výsledek sportovních aktivit během života. Česká republika je hrdá na to, jakým způsobem dosáhla tak dobrých výsledků, a to výborným průběhem tělesné výchovy, a to s přihlédnutím především k bezpečnosti a skvělé organizaci;
- Podle názorů vyjádřených v dotazníku je zřejmé, že vnější prostředí je pro handicapované po mentální stránce v České republice příjemnější než v Ruské federaci. Kvůli tomu, že lidé v Rusku nejsou příliš zvyklí vidět často postižené jedince na ulici, mají občas na jejich adresu nepříjemné poznámky nebo se na ně zvláštně dívají, což někdy vede ke ztrátě motivace ke sportu jako prostředku ke zlepšení zdraví, tělesného vzhledu a zvyšování sebeúcty u postiženého člověka.

4.3.2 Analýza a porovnání dat případové studie

Podle kazuistiky č. 1 vychází, že desetiletý úplně nevidomý chlapec Marek, který je žákem 4. třídy ve škole Jaroslava Ježka pro zrakově postižené, má sport rád a ve volném čase rád hraje goalball se svými spolužáky, na trénincích a při soutěžích je součástí týmu.
Protože jeho hyperaktivita je zaměřena na tréninkové trati, nepovažuje sport za těžkou aktivitu.
Podle rozhovoru je rodina spokojena s nabídkou pohybových aktivit ve škole, jejich průběhem a kvalitou a tvrdí, že hodiny tělesné výchovy třikrát týdně a dodatečný goalballový trénink stačí pro celkový tělesný rozvoj dítěte s těžším zrakovým postižením v tomto věku života. Zdá se jim, že taková nabídka sportu je zdravá a řekli, že „přístup

k obrovskému výběru sportu podporujícímu zdraví našich dětí a v případě potřeby i k výběru profesionálního sportu ve státě máme víc než dostatečný“.

Na rozdíl od postav z kazuistiky č. 1 nejsou hlavní postavy kazuistiky č. 2, a to desetiletý žák internátní školy č. 10 v Jekatěrinburgu s astigmatismem Ivan a jeho otec, úplně spokojeni s tělesnou výchovou, nabízenou školou a vyjádřili názor, že pokud rodiče opravdu chtějí, aby jejich zrakově postižené dítě rozvíjelo svoje motorické, svalové, pohybové a orientační dovednosti, musejí používat služby mimoškolních zařízení zaměřených na tělesnou výchovu postižených jedinců. Navzdory své zrakové vadě a psychické poruše je Ivan dobře zapojený do sportu, který dobře zvládá. Kromě toho zájem o dodatečný sport vyjádřil chlap sám, ani otec, ani babička ho nenutili, což vypovídá o větší samostatnosti dítěte v zemi, kde je přístup k pomůckám a podpůrným zařízením pro handicapované trochu horší než v České republice. Navíc bych ráda zmínila názor, který se netýče tělesné výchovy dítěte, ale zabývá se otázkou lidstva. Rusové nedostávají náležité vzdělání aby vnímali a komunikovali s lidmi s postížení přátelským způsobem, ale většinou (zejména dětí) urazí je, což má velmi špatný vliv na psychiku jedince s jakýmkoliv typem postižení. Podle kazuistiky je vidět, že Ivan s tohoto důvodu má problémy komunikačních schopnosti a dovednosti, nedokáže mít kamarádské vztahy a navštěvuje psychologa.

4.4 Doporučení

V rámci bakalářské práce jsem se snažila v praktické části o ucelený přehled využívání pohybových aktivit žáků se zrakovým postižením na základních školách. Dosaženo bylo zajímavých a kontroverzních výsledků, na jejichž základě bych chtěla tuto podkapitolu zaměřit především na doporučení pro systém tělesné výchovy jako celku.

Doporučila bych rozšířit seznam podpůrných opatření, pokud není tak velký, aby se dítě se zrakovým postižením dokázalo přizpůsobit životu v běžné společnosti. Vzhledem k tomu, že nabídka pomůcek usnadňujících běžný život slabozrakých je velice široká, některé děti nejsou připraveny na samostatný život, protože se mu nebudou umět bez nich přizpůsobit. Proto mým dalším návrhem ke zlepšení je nabídnout rodičům používat tyto pomůcky jen v případě akutní potřeby a zkusit naučit dítě běžnému životu i bez nich. Tělesná výchova ve speciálních školách by měla být na důstojné úrovni,aby rodiče necítili, že jejich dítě nemá dostatek porozumění nebo pohybových aktivit pro rozvoj důležitých životních funkcí. Doporučila bych i tělesnou výchovu v malých skupinach žáků, aby každý žák dostal dostatečnou pozornost, sledování individuálnímu plánu a dobrý pocit po každé hodině, zaměřené především na jeho tělesný rozvoj.

Pokud mluvíme o školách, důležité je upozornit, že pokud je nabídka škol a zařízení v nějakém malém městě nebo na venkově omezená, měl by být tento problém vyřešen na státní úrovni, aby alespoň v nejbližších obcích byly školy nebo centra pro zrakově postižené. Pro obyvatele okresů a malých měst vzdálených od krajských měst totiž někdy není možné se obrátit na velké město kvůli nedostatku financí a časové náročnosti. Další doporučení se týče mentální stránky okolí zrakově postiženého jedince. Při setkání s nevidomými ostatní lidé jsou často v rozpacích. Podle mého názoru v rodině, kde vyrůstá dítě, a ve všeobecných školách by měla být základní etická výuka pro odstranění zbytečných zábran při takových setkáních. Při komunikaci se zrakově postiženými lidmi musí být dodržovány stejné etické zásady jako při komunikaci s někým jiným. Otázka příslušného chování k postiženým jedincům je akutní, protože někteří lidé, zejména děti, se buď neumí, nebo nechtějí chovat k odlišnému jedinci jako k rovnému, ponižují ho nebo uráží, což vede ke ztrátě motivace a zdravého sebevědomí u postiženého jedince. Každý z nás je především člověkem, který má pocity a emoce, ale nikdo není pojištěn proti nehodě či zdravotnímu postižení. Kolem nás je mnoho lidí s postižením. Víme o nich, vidíme, že jsou v našem sousedství, ale většina z nás se s určitou vzdáleností a lítostí dívá na ně. Nevidomí jsou zcela normální lidé, kteří mají různé výhody a nevýhody jako každý z nás, a jsou lidé, kteří se svým nedostatkem shodují a přesto se snaží něco dosáhnout. Proto je důležité pamatovat o pocitech jiného jedince a o tom, jak může slovo ovlivnit jeho psychiku a sebeúctu.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na sport, pohybové aktivity a tělesnou výchovu osob se zrakovým postižením s přihlédnutím k nabídce škol a dalších státních či mimostátních organizací v České republice a Ruské federaci a jejich porovnání. Práci jsem si rozdělila na dvě části, na teoretickou a praktickou.

Teoretická část zahrnuje dvě hlavní kapitoly. První je soustředěna na základní vymezení zrakového postižení, jeho definici a charakteristiku. Poté je soustředena na tom, jak se klasifikují osoby se zrakovým postižením ze speciálněpedagogického hlediska a podle sportovních účelů, tzv. klasifikace IBSA. Po vymezení těchto bodů kapitola směřuje k charakteristice psychického a fyzického vývoje zrakově postiženého dítěte. Poslední podkapitola je věnována problematice sociální rehabilitace zrakově postižených, zejména nevidomých, jedinců v České republice a Ruské federaci. Druhá teoretická kapitola obsahuje dostupné informace, která se týkají pohybových aktivit a sportu zrakově postižených jedinců. Soustředila jsem se na popis sportovních aktivit, které využívají osoby se zrakovým postižením, na výčet různých organizací, nabízejících tělesnou výchovu pro tyto osoby, a na to, co je vlivem sportu přínosem pro psychiku osob s jakýmkoliv handicapem. Bakalářská práce nyní přechází do praktické části, která je zaměřena na šetření zjišťující možnosti k naplňování sportovních potřeb handicapovaných dětí, a zahrnuje dvě kapitoly. Třetí kapitola bakalářské práce anebo první kapitola praktické části obsahuje popis toho, jakou specifiku má sport nabízený žákům se zrakovou vadou na základních školách. Čtvrtá kapitola bakalářské práce anebo druhá kapitola praktické části je výzkumným šetřením. V první podkapitole uvádím hlavní cíle a metodologie provedeného šetření. V rámci praktické části jsem použila kvalitativní přístup, který zahrnuje v sobě dotazníkovou metodu, popsanou vnásledující kapitole, a kazuistiku dvou žáků základních škol se zrakovým postižením vytvořenou na základě pozorování těchto dětí, rozhovoru s nimi a s jejich rodiči. Následná kapitola přechází v analýzu dat průzkumu a vyhodnocení získaných výsledků.

V praktické části jsem přispěla k velkému počtu vyplněných dotazníku. Vyhodnocování dotazníku nebylo lehké, ale zato jsem dosáhla přesnějších výsledků, na základě kterých podařilo mě vymezit rozdíl u pohybových aktivit, jejich nabídky, bezpéčnosti a průběhu

v Ruské federaci a České republice, abych dále mohla porovnat a vytvořit doporučení. Výsledky dotazníku jsem uvedla v tabulkách, vlastní komentáře respondentů ke svým odpovědím jsou stručně popsány po každé tabulce. Z výsledků je zřejmé, ačkoli většina lidí tvrdí, že jsou spokojeni s fyzickou výchovou nabízenou svým dětem, že ve skutečnosti existují výhody a nevýhody, ke kterým jsem dosahla na základě jejich osobních poznámek.

Z analýzy případové studie jsem také dospěla k zajímavým výsledkům, které usnadnily hledání inferencí po provedené práci. Obě dvě kazuistiky měli úplně různé příklady, to mi umožnilo dokonale vyvážit mezi hledáním rozdílů, na jejichž základě jsem pak porovnala a přispěla k logickým doporučením.

Na závěr praktické části uvádím porovnání nabídek sportu, jejich bezpečnosti, zajímavosti a plnosti a vlivu tělesné výchovy v různých zemích, kterými v mé bakalářské práce práce jsou Česká republika a Ruská federace, a návrhy na zlepšení poskytování tělesné výchovy pro každou z nich na základě poznatků z výzkumného šetření. Důležité je pochopit, že každý člověk je specifický, proto není zaručeno, že tyto příklady bude možné aplikovat na další jedince se zrakovým postižením.

Stanovené cíle jsem splnila, a to jak v rámci teoretické, tak i praktické části.

Z provedené analýzy odborných zdrojů je možné konstatovat, že pohybové aktivity, tělesná výchova a sport patří mezi nejpříhodnější formy v oblasti trávení volného času, rehabilitace a vývoje orientačních, motorických, svalových a pohybových dovedností pro zrakově postižené děti. V každé z obou porovnávaných zemí existují výhody a nevýhody v systémech tělesné výchovy pro zrakově postižené děti, což znamená, že podle uvedených příkladů se můžeme dozvědět, co by bylo možné změnit v každém ze systémů, aby bylo dosaženo lepších výsledků v této oblasti v obou zemích.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

HAMADOVÁ, P., KVĚTOŇOVÁ, L., NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie. Texty k distančnímu vzdělávání.* Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-145-4.

JANEČKA, Z. *Úvod do motorické kompetence jinak zrakově disponovaných dětí mládeže v období prepubescence a pubescence.* Olomouc, 2004. Disertační práce. Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury.

JESENSKÝ, J. et al. *Kontrapunkty integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum, 1995.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, L. *Oftalmopedie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-58-8.

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, L. *Oftalmopedie*. 2. dopl. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-84-2.

LUDÍKOVÁ , L. Integrace žáků se zrakovým postižením. In: VALENTA, M. a kol. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0698-5.

PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky.* 2. rozš. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.

POŽÁR, L. *Školská integrácia dětí a mládeže s poruchami zraku.* Bratislava: UK, 1996. ISBN 80-223-1101-4.

ŠTRÉBLOVÁ, M. *Poznáváme svět se zrakovým postižením: úvod do tyflopedie*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2002. ISBN 807044-448-7.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

DEMIRČOGLIAN, G. *Speciální tělesná výchova pro zrakově postižené děti.* Moskva: Sovetský sport, 2000.

JEPIFANOVA, T., E. ZARE**Č**NOVA a E. TOPORKOVA. *Význam komunikačního procesu pro děti s komplexní strukturou defektu.* Sergiev Posad: Dětský domov pro hluchoslepé děti, 2003. ISBN 5-93585-033-8.

JEPIFANOVA, T. *Příručka pro učitele a rodiče o praktickém výcviku hluchoslepých a nevidomých dětí s dalšími poruchami v orientaci a mobilitě.* Sergiev Posad: Dětský domov pro hluchoslepé děti, 2011.

KOVALEVSKÝ, J. *Pečujte o zdraví dětí.* Moskva: Medicína, 1976.

LITOŠ, N. *Adaptivní tělesná výchova. Psychologicko-pedagogická charakteristika dětí s poruchami vývoje: učební pomůcka.* Moskva: Sportakadempress, 2002.

NARZULAJEV, S., DIAMANT, I., E. ŠIRENKOVA a N. DEMIDKO. *Věkové zdravotní základy: učební pomůcka.* Tomsk: Tomská státní pedagogická univerzita, 2007.

ROWLAND, T. W. *Exercise and Children's Health.* Champaign: Human Kinetics, 1990. ISBN 978-0873228107.

SHEPARD, RJ. Physical Education, School Physical Activity, School Sports And Academic Performance. *International Journal Of Behavioral Nutrition And Physical Activity* **[**online]. 2008, 5(1), 10 [cit. 2018-03-04]. DOI: 1**0.1186/1479-5868-5-1**0. ISSN 1479-5868. Dostupné z: http://ijbnpa.biomedcentral.com/articles/10.1186/**1479-5868-5-10**

Internetové zdroje

Česká unie sportu. *Sportovní kluby a tělovýchovné jednoty*. [online]. 2017 [cit. 2017-12-17]. Dostupné z: https://www.cuscz.cz/o-nas/sportovni-kluby-a-telovychovne-jednoty.html

Český svaz zrakově postižených sportovců - ČSZPS z. s. *Sporty pro nevidomé a slabozraké.* [online]. 2017 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: http://www.sport-nevidomych.cz/

International Blind Sports Federation [on-line]. 2018 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: http://www.ibsasport.org/

Jednotné Rusko. *Život a problémy lidí se zrakovým postižením*. [on-line]. 2015 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: https://er.ru/interview/2015/10/20/zhizn-i-problemy-slabovidyashih-lyudej/

KUDLÁČEK, M. *Aplikované pohybové aktivity osob se zrakovým postižením* [online]. E-kniha. ISBN 978-80-244-4368-3 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: https://publi.cz/books/144/04.html

Medicínské noviny [on-line]. 2017 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: http://www.mgzt.ru/

OKAMŽIK, z. ú. *Jak žijí zrakově postižení lidé.* [online]. 2016 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: http://www.nevidomimezinami.cz/main/nmn/Texty/O_zivote_bez_zraku/Zivot_s_postizenim.html

OKAMŽIK, z. ú. *Zrakově postižení a sport*. [online]. 2017 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: http://www.nevidomimezinami.cz/main/nmn/Texty/Sport/nevidomi_a_sport.html

Paralympic Movement. *The IPC: Who we are*. [on-line]. 2018 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: https://www.paralympic.org/the-ipc/about-us

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky [on-line]. 2017 [cit. 2017-12-01]. Dostupné z: http://www.sons.cz/

Tyflonet - informační portál pro zrakově postižené. *Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky.* [online]. 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: http://www.tyflonet.cz/socialni-sluzby/sjednocena-organizace-nevidomych-a-slabozrakych-ceske

Tyflonet - informační portál pro zrakově postižené. *Sporty pro nevidomé a slabozraké, Tyflonet – informační portál pro zrakově postižené.* [online]. 2017 [cit. 2017-11-05]. Dostupné z: http://www.tyflonet.cz/volnocasove-aktivity/sportovni-organizace

Unie zdravotně postižených sportovců České republiky [on-line]. 2018 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: http://www.uzps.cz/

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Jak byste zhodnotil (a) kvalitu nabídky sportu pro zrakově postižené děti ve Vaší zemi? 28

Tabulka č. 2: Jak jste spokojen (a) s fyzickým zdravím svého dítěte? 29

Tabulka č. 3: Jak moc potřebuje vaše dítě lékařskou péči nebo podporu, aby mohlo sportovat spokojeně?..... 30

Tabulka č. 4: Nakolik se Vám zdá, že sport má smysl pro zrakově postižené děti?..... 31

Tabulka č. 5: Jak bezpečně se cítí vaše dítě, když sportuje? 32

Tabulka č. 6: Jak zdravá je nabídka sportu ve vaší zemi? 33

Tabulka č. 7: Dokáže vaše dítě akceptovat svůj tělesný vzhled?..... 34

Tabulka č. 8: Máte dostatečný přístup ke sportovním pomůckám či necítíte jejich nedostatek pro uspokojování běžných fyzických potřeb? 35

Tabulka č. 9: Jak jste spokojen (a) se schopností svého dítěte provádět těžší sportovní aktivity? 36

Tabulka č. 10: Jak jste spokojen (a) s podporou, kterou Vám poskytují tato a další zařízení? 37

Tabulka č. 11: Jak jste spokojen (a) s dostupností zdravotní péče? 38

Tabulka č. 12: Vyhodnocování dotazníku I..... II

Tabulka č. 13: Vyhodnocování dotazníku II III

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník I

Příloha B - Vyhodnocování dotazníku II

PŘÍLOHY

Příloha A - Dotazník

1. Jak byste zhodnotil (a) kvalitu nabídky sportu pro zrakově postižené děti ve vaší zemi?
2. Jak jste spokojen (a) s fyzickým zdravím svého dítěte?
3. Jak moc potřebuje vaše dítě lékařskou péči nebo podporu, aby mohlo sportovat spokojeně?
4. Nakolik se Vám zdá, že sport má smysl pro zrakově postižené děti?
5. Jak bezpečně se cítí vaše dítě, když sportuje?
6. Jak zdravá je nabídka sportu ve vaší zemi?
7. Dokáže vaše dítě akceptovat svůj tělesný vzhled?
8. Máte dostatečný přístup ke sportovním pomůckám, či necítíte jejich nedostatek pro uspokojování běžných fyzických potřeb?
9. Jak jste spokojen (a) se schopností svého dítěte provádět těžší sportovní aktivity?
10. Jak jste spokojen (a) s podporou, kterou Vám poskytují toto a další zařízení?
11. Jak jste spokojen (a) s dostupností zdravotní péče?

Příloha B - Vyhodnocování dotazníku

Tabulka č. 12: Vyhodnocování dotazníku I

	ČESKO	5	4	3	2	1
1	Jak byste zhodnotil (a) kvalitu nabídky sportu pro zrakově postižené děti ve vaší zemi?	4	3	3	2	0
2	Jak jste spokojen (a) s fyzickým zdravím svého dítěte?	3	2	4	2	1
3	Jak moc potřebuje vaše dítě lékařskou péči nebo podporu, aby mohlo sportovat spokojeně?	3	1	4	2	2
4	Nakolik se Vám zdá, že sport má smysl pro zrakově postižené děti?	7	2	2	0	1
5	Jak bezpečně se cítí vaše dítě, když sportuje?	5	4	2	1	0
6	Jak zdravá je nabídka sportu ve vaší zemi?	4	6	1	1	0
7	Dokáže vaše dítě akceptovat svůj tělesný vzhled?	4	3	2	2	1
8	Máte dostatečný přístup ke sportovním pomůckám, či necítíte jejich nedostatek pro uspokojování běžných fyzických potřeb?	6	2	1	2	1
9	Jak jste spokojen (a) se schopností svého dítěte provádět těžší sportovní aktivity?	3	2	5	1	1
10	Jak jste spokojen (a) s podporou, kterou Vám poskytují toto a další zařízení?	3	4	1	2	2
11	Jak jste spokojen (a) s dostupností zdravotní péče?	5	3	2	1	1

Tabulka č. 13: Vyhodnocování dotazníku II

	RUSKO	5	4	3	2	1
1	Jak byste zhodnotil (a) kvalitu nabídky sportu pro zrakově postižené děti ve vaší zemi?	4	2	1	3	2
2	Jak jste spokojen (a) s fyzickým zdravím svého dítěte?	2	1	3	4	2
3	Jak moc potřebuje Vaše dítě lékařskou péči nebo podporu, aby mohlo sportovat spokojeně?	3	3	2	1	3
4	Nakolik se Vám zdá, že sport má smysl pro zrakově postižené děti?	3	4	3	2	0
5	Jak bezpečně se cítí vaše dítě, když sportuje?	4	5	0	2	1
6	Jak zdravá je nabídka sportu ve vaší zemi?	6	2	2	1	1
7	Dokáže vaše dítě akceptovat svůj tělesný vzhled?	2	2	4	0	4
8	Máte dostatečný přístup ke sportovním pomůckám, či necítíte jejich nedostatek pro uspokojování běžných fyzických potřeb?	6	4	0	1	0
9	Jak jste spokojen (a) se schopností svého dítěte provádět těžší sportovní aktivity?	2	1	2	3	4
10	Jak jste spokojen (a) s podporou, kterou Vám poskytují toto a další zařízení?	2	5	3	1	1
11	Jak jste spokojen (a) s dostupností zdravotní péče?	3	3	2	1	3

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Kristina Duk

Obor: Speciální pedagogika – Vychovatelství

Forma studia: prezenční

Název práce: Pohybové aktivity, tělesná výchova a sport žáků základních škol pro zrakově postižené v České republice a Ruské federaci

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 7

Počet internetových zdrojů: 13

Vedoucí práce: doc. PhDr. Květoňová Lea, Ph.D.